"Latgaļu ezermītnes Vidzemē" – ceļā uz UNESCO Nacionālo sarakstu

Āraišu ezerpils Arheoloģiskais parks gatavo pieteikumu UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajam sarakstam, izvirzot sērijveida nomināciju "Latgaļu ezermītnes Vidzemē", kas apvieno desmit arheoloģiski nozīmīgas ezermītnes četros Vidzemes novados. Nominācijā iekļautas divas ezermītnes Cēsu novadā (Āraišu un Bricu ezeros), divas Smiltenes novadā (Auļukalna un Dūķu ezeros), četras Madonas novadā (Liezēra, Salu un Bakanu ezeros, kā arī Ižezerā) un divas Gulbenes novadā (Ušura un Pintreļa ezeros).

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir izsludinājusi pieteikšanos UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajam sarakstam, kas notiek reizi piecos gados. Iekļaušana Nacionālajā sarakstā ir priekšnosacījums vietas nominēšanai UNESCO Pasaules mantojuma sarakstam, kas ir viens no starptautiski nozīmīgākajiem sarakstiem kultūras mantojuma jomā. Pieteikumi jāiesniedz līdz 2026. gada 30. jūnijam.

Āraišu ezerpils Arheoloģiskais parks jau 2020. gadā pieteica "Āraišu kultūrvēsturiskās ainavas apvidu" UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajam sarakstam. Toreiz pieteikums netika noraidīts, bet atgriezts pilnveidošanai, sniedzot rekomendācijas īpašās universālās vērtības precīzākai definēšanai.

Pēdējo gadu laikā notikušas konsultācijas ar kultūras mantojuma ekspertiem, analizēti arheologa Jāņa Apala izrakumu materiāli, kā arī sadarbībā ar Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūtu īstenotas Vidzemes ezermītņu apsekošanas ekspedīcijas. Veikto pētījumu rezultātā sagatavota jaunā sērijveida nominācija.

Vienlaikus paredzēts veidot ciešu sadarbību ar Smiltenes, Madonas un Gulbenes novadu pašvaldībām, koordinējot kopīgu rīcību kultūras mantojuma saglabāšanas, pētniecības un popularizēšanas jomās.

"Āraišu ezerpils Arheoloģiskais parks ir un arī nākotnē saglabās savu lomu kā galvenā Vidzemes ezermītņu interpretācijas vieta un vienīgā apskates vieta ar rekonstruētu ezermītni, tādēļ ezerpils tehniskā uzturēšana ir īpaši nozīmīga. UNESCO statuss vietai sniedz starptautisku atpazīstamību un apliecina tās izcilo kultūrvēsturisko vērtību. Tas būtiski veicina apmeklētāju skaita pieaugumu, radot pozitīvu ekonomisko ietekmi ne tikai pašam objektam, bet arī plašākam reģionam – īpaši viesmīlības, ēdināšanas un tūrisma pakalpojumu sniedzējiem. Lielāka ekonomiskā aktivitāte savukārt nozīmē papildu ieņēmumus pašvaldībai nodokļu veidā un sekmē reģiona ilgtspējīgu attīstību," skaidro Āraišu ezerpils Arheoloģiskā parka vadītāja Eva Koljera.

Iekļaušana UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā būtu nozīmīgs solis ceļā uz Vidzemes latgaļu ezermītņu starptautisku atzīšanu un veicinātu šo unikālo kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

Foto: R. Kraniauskas